

236. De Kellerske Institutioner

De Kellerske Institutioner (DKI) er et helstøbt forsorgsmiljø, opført fra 1898 og 30 år frem, ud fra det der dengang var fremsynede og progressive tankegange om behandling af de åndssvage. Anlægget er arkitektonisk interessant og afspejler den overordnede tankegang om hierarkiske inddelinger og behandlingsmåder.

DKI grundlagdes 1865 i København af teologen Johan Keller. Hans søn, Christian Keller, flyttede den i 1899 til landsbyen Brejning, som bestod af fire gårde og nogle huse. Tre af gårdene med jorder købtes til byggegrunde og værksteder for de åndssvage. Det drejer sig om: Brejninggård og Kathrinehøj med stuehus fra omkring 1900. Hvidt pakhus og længer fra 1914. Ny fløj til højre for stuehuset, indrettet til bolig for dem, der arbejdede på gården under åndssvageforsorgen. Begge gårdene blev drevet som landbrug af de åndssvage. Det var en af Kellers idéer at samle de åndssvage, der kunne lære noget, og støtte dem gennem praktisk arbejde. Den ene af gårdens længer

brændte omkring 1930. Den tredje gård var Brejning Møllegård, der ligger helt nede ved fjorden, og på hvis arealer det meste af anstalten blev bygget.

På jorderne med tilhørende skov ned til Vejle Fjord anlagdes selve anstalten. I 1895 blev anstalten en statskontrolleret selvejende institution. Bygningerne er tegnet af arkitekt, professor Vilhelm Klein med inspiration fra slotte i Loiredalen. Keller klassificerede de åndssvage efter deres intelligens og fordelte dem i tre kategorier i hvert deres bygningsanlæg, kendetegnet ved farverne rød, hvid og gul, placeret på tre terrasser: Skolehjemmet med boligafdelinger øverst på bakken, opført i røde mursten for de lettere åndssvage. En fløj brændte 1960. Arbejdshjemmet, også kaldet Mandshjemmet var en store hvid bygning med gennemkørselsport, som ligger i forbindelse med resterne af den tidligere Brejning Møllegård, hvor kun stuehuset står tilbage. Ejendommen er ombygget til ejerboliger og den institutionelle farveholdning er ikke respekteret. Et hus med teknisk afdeling, værksteder, vaskeri m.m. Her arbejdede middelsvært åndssvage. Asylhjemmet, for de dybest åndssvage bestod af fire gule bygninger anlagt omkring en åben gård samt to parallelle bygninger. Her var hospital med afdelinger for

børn, kvinder og mænd, samt centralkokken. I centrum ligger Professorboligen og administration, 1901, hvidkalket. Istandsæt til museum i 1997. Udenfor står en granitsten med kort indskrift om anstaltens historie.

Det var et lille samfund, der havde eget vaskeri, vandværk og vandtårn, egen kirkegård, egne funktionærboliger og gartneri. Et forsamlingshus fra 1932 er brændt, men genopført i ny skikkelse i 1970'erne. Nye behandlingsafdelinger er opført som moderne etplanshuse i gule mursten, der gemmer sig i landskabet. Anstalten lukkede gradvist efter 1970. En overgang har Røde Kors brugt nogle af bygningerne til at huse flygtninge. I slutningen af 1990'erne solgte Vejle Amt det kæmpemæssige bygningskompleks, som nu er ved at blive omdannet til attraktive ejerboliger og andre formål med begrænset respekt for det historiske miljø. Området rummer dog stadig en række kommunale institutioner for mennesker med forskellige handicaps.

Sårbarhed: institutionsmiljøet er sårbart overfor ændringer af arkitektur, bebyggelsesstruktur, park, veje og omgivelser.

Professorboligen

Postens Vej

Vandtårn

